Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Asiantuntijalausunto

30.9.2022

Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023, teema: pääluokka 35 (pääasiassa ympäristön- ja luonnonsuojelu)

Ympäristöministeriön hallinnonalan budjetissa on varattu rahoitusta mm. vesien- ja merenhoitoon, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, kiertotalouteen ja energiaomavaraisuuden parantamiseen. Lausuntomme käsittelee näitä pääasiassa maa- ja metsätalouden näkökulmasta.

Vesiensuojelu

Vesiensuojelun tehostamisohjelmalla vahvistetaan vuosille 2022—2027 päivitettyjen vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimeenpanoa laajentamalla vaikuttavimpien toimien käyttöönottoa mm. maa- ja metsätaloudessa.

Vesiensuojelun tehostamisohjelmaan on varattu YM:n hallinnonalalla 12 milj. euroa, jolla rahoitetaan mm. Saaristomeren valuma-alueella viljelijöille tarjottavaa peltojen kipsikäsittelyä. MTK pitää tärkeänä Saaristomeri-ohjelmaa ja rahoituksen kohdentamista Saaristomerelle, jotta meren tilaa saadaan parannettua ja alue poistettua HELCOMin ns. hot spot -listalta. MTK tukee myös tehostamisohjelman varojen käyttöä vesistökunnostuksiin ja toimiin, joilla tehostetaan maa- ja metsätalouden sekä kaupunkien vesienhallintaa. Käytännön toteutuksen osalta on pyrittävä mahdollisimman kustannustehokkaisiin ratkaisuihin.

Vesien- ja ympäristönhoidon tukemisen määrärahasta varataan 5 milj. euroa peltojen kipsikäsittelyyn Saaristomeren valuma-alueen ulkopuolella. Tänä vuonna alueella haettiin kipsikäsittelyä noin 15 milj. euron edestä. MTK esittää harkittavaksi rahoituksen kasvattamista tältä osin.

On tärkeää, että Itämeren ja vesiensuojelun edistämiseen varatuista rahoista osa on osoitettu käytettäväksi vesi- ja meriseurantoihin. Vain riittävä määrä mittauksia mahdollistaa vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutuksen seurannan ja toimenpiteiden kohdentamisen sinne, missä niitä tarvitaan.

Ravinteiden kierrätys

Ravinteiden kierrätyksen ratkaisuja kehitetään vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi. YM:n hallinnonalalla ravinteiden kierrätykseen panostetaan 31 milj. eurolla. Summalla tuetaan erityisesti Suomen ravinne- ja energiaomavaraisuutta parantavia hankkeita, joissa kehitetään ja otetaan käyttöön yhdyskuntien jätevesien ja sivuvirtojen hyödyntämätön ravinnepotentiaali sekä parannetaan jätevesien käsittelyn energiatehokkuutta. MTK kannattaa ravinnekierrätyksen lisäämistä ja tehostamista. Kierrätettävien ravinteiden määrän lisäksi on panostettava ravinteiden puhtauteen, jotta maaperän ja tuotetun ruuan puhtautta ei vaaranneta. Tämä on otettava huomioon mm. TKI-rahoitusta myönnettäessä.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2403
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2403
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

Luonnon monimuotoisuus

MTK on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja edistämiseen. Järjestö pitää toimivina ja hyväksyttävinä työkaluina etenkin vapaaehtoisuuteen ja kannusteisiin perustuvia toimintamalleja, kuten METSO- ja Helmi-ohjelmia. Ohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää riittävän rahoituksen varmistamista.

METSO-ohjelman rahoitukseen liittyen MTK pitää erityisenä ongelmana sitä, että MMM:n hallinnonalan puolella rahoitustaso ei ole ollut riittävällä tasolla METSO-ohjelman tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. MMM:n hallinnonalan osalta METSO-ohjelmassa on tavoitteena turvata talousmetsien luontokohteita ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla yhteensä 82 000 ha vuoteen 2025 mennessä. Nykyisellä rahoitustasolla tavoitteesta tullaan jäämään arvioilta noin 10 500 ha, eli toteutusaste jäisi noin 87 prosenttiin. Tavoitteeseen päästäisiin jatkuvasti nousevalla rahoitustasolla seuraavasti: 12,1 milj. euroa vuonna 2023, 16,5 milj. euroa vuonna 2024 ja 18,7 milj. euroa vuonna 2025. Näin ollen MTK pitää erittäin kannatettavana sitä, että ehdotuksen mukaan vuonna 2023 ympäristötukeen varattaisiin 14,3 milj. euroa ja metsäluonnon hoitohankkeisiin 1,5 milj. euroa.

Helmi-ohjelman rahoituksen osalta MTK pitää erittäin tarpeellisena sitä, että myös MMM:n hallinnonalalle osoitetaan johdonmukaisesti rahoitusta toimeenpanoa varten. Näin ollen MTK pitää MMM:n hallinnonalalle ehdotettua Helmi-ohjelman toimeenpanoon suunnattavaa 1,7 milj. euron resurssointia perusteltuna.

Lisäksi MTK pitää erittäin tärkeänä, että rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen varataan riittävät resurssit. Ehdotuksen mukaan tähän tarkoitukseen varattaisiin alustavasti 3 milj. euroa. MTK muistuttaa, että edellä mainitun rahamäärän riittävyys riippuu merkittävällä tavalla siitä, miten vakavia vahinkoja valkoposkihanhet kevät- ja syysmuuton aikana kullakin kertaa maataloudelle aiheuttavat. Asiaan vaikuttavat paitsi sääolosuhteet, myös vahinkojen estämiseen pyrkivän, poikkeuslupiin perustuvan toiminnan tehokkuus. Esimerkiksi vuonna 2020 korvauksia maksettiin yhteensä noin 4,7 milj. euroa, josta valkoposkihanhivahinkojen osuus oli 3,4 milj. euroa. MTK muistuttaa myös riittävistä toimivaltaisen viranomaisen henkilöresursseista, jotta korvausmenettelyn sujuvuus ja viivytyksettömyys pystytään varmistamaan.

Energiaomavaraisuus

Valtion talousarvioesityksessään esittämät rahoitettavat asiat noudattelevat keväällä 2022 päätettyjä asioita. Maatalouden energiaomavaraisuuden parantamisen kannalta keskeiset rahoitettavat asiat löytyvät maa- ja metsätalousministeriön budjettiin kirjatuista asioista ja rahoituksen varaamisesta niihin toimiin.

Syksyn aikana maatalouden energiakustannuksien nousemiseen liittyvä ahdinko on kärjistynyt. Budjettiesitys ei esitetyssä muodossaan tarjoa tilannetta helpottavia työkaluja tähän pääasiassa sähkönhinnan noususta johtuvaan ahdinkoon.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Airi Kulmala	Anna-Rosa Asikainen	Anssi Kainulainen
asiantuntija	lakimies	energia-asiantuntija